

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Ny lagstiftning om studiestöd

1994-95

nr 3

FR nr 22

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar en ny landskapslag om studiestöd. Lagen föreslås omfatta rätten till studiestöd för alla som skall bedriva studier efter avslutad läroplikt.

Lagförslaget är utformat så att de grundläggande förutsättningarna för rätt till studiestöd upptas i lagen medan närmare bestämmelser om förutsättningarna och om storleken på studiestödets belopp skall upptas i landskapsförordning. Ikraftträdandet av den föreslagna lagstiftningen (landskapslag och -förordning) föreslås bli harmoniserade varvid avsikten är att de skall träda i kraft inför den termin som börjar den 1 januari 1996.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att landskapsstyrelsens förslag antas med några ändringar.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

Allmänt om studiestöd

Utbildningens mål och inriktning genomgår förändringar. Studierna är inte längre i samma utsträckning yrkesinriktade utan genom studier skaffar sig den studerande inom ett område en grund på vilken ytterligare kunskaper senare kan läggas. Den studerande bygger i högre grad upp ett kunskapskapital med bestående värde medan den avgränsade yrkesbildningen minskar i betydelse. Återkommande utbildning blir därför vanligare. Enligt utskottets åsikt är denna utveckling positiv med beaktande av de ökade kraven på flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden.

Studiestödet är ett utbildningspolitiskt instrument för att skapa ekonomiska förutsättningar för den enskilde att skaffa sig en utbildning utöver den obligatoriska skolan. Det utbildningspolitiska syftet med studiestödet bör enligt utskottet vara att stödet skall vara rekryteringsbefrämjande så att det ökar efterfrågan på fortsatt utbildning och så att studiemöjligheterna utnyttjas effektivt.

Det är enligt utskottets åsikt viktigt att samhället via studiestödet kan erbjuda de studerande en ekonomisk grundtrygghet som, med beaktande av det inkomstbortfall

som studierna förorsakar, är tillräcklig. Samtidigt är det både för samhället och den enskilde viktigt att det vid sidan av arbetslöshetsskyddet som förutsätter passivitet finns ett konkurrenskraftigt studiestödssystem som förutsätter aktivitet.

Från att tidigare till stor del ha bestått av räntestöd med landskapsborgen består stödet numera huvudsakligen av studiepenning. Orsaken till förändringen av systemet var framförallt att den förändrade penningmarknaden ledde till ovilja hos bankerna att bevilja lån med räntestöd men även det faktum att de studerande ådrog sig skulder till sådana belopp som med tveksamhet kunde betecknas stå i proportion till den förvärvsinkomstökning som studierna förväntades medföra. Eftersom studier dock alltid innebär en personlig investering i den egna framtiden är det ändå motiverat att låta en del av studiestödet bestå av studielån enligt principen om eget ansvar.

En helhetssyn på studiestödet

Utskottet konstaterar att studiestödet ingår i ett större system av olika stödformer och regler som påverkar den studerandes ekonomi. Här kan förutom beskattningen nämnas bostadsbidraget som betalas via folkpensionsanstalten och som kan utgå även till studerande som har flyttat hemifrån samt arbetsmarknadsstöden, vilka i princip inte skall utgå till dem som erhåller studiestöd.

När studiestöd diskuteras bör beskattningens betydelse hållas i minnet dels i fråga om studiestödets skattepliktighet och dels i fråga om möjligheterna till skattefria inkomster för studerande. Vidare bör man beakta att de studerandes ekonomiska förutsättningar kan komma att påverkas av att det blir vanligare att studieplatserna blir föremål för köp och byten mellan kommuner och länder.

Utskottet konstaterar att detta är en del av det problemområde som landskapsstyrelsen har att ta sig an vid en framtida översyn av studiestödssystemet ur ett helhetsperspektiv.

Framställningen

I framställningen sägs att landskapsstyrelsen i likhet med vad kulturutskottet uttryckte i sitt tidigare betänkande nr 4/1991-92 om studiestödslagstiftningen, med beaktande av de ökade möjligheter som den nya självstyrelselagen ger, skall ses mot bakgrund av landskapets särskilda förhållanden.

Enligt landskapsstyrelsen rör de ändringar i studiestödssystemet som kan få den största och mest allmänna betydelsen, studielånets och studiepenningens relativa storlek. En mer aktiv utbildningspolitik förutsätter således enligt framställningen att landskapsstyrelsen på ett smidigare sätt än nu kan justera studiestödsbeloppens storlek. Landskapsstyrelsen föreslår därför att rätten att besluta om studiestödets storlek ges till

landskapsstyrelsen och att bestämmelserna om beloppens storlek intas i landskapsförordning. Att landskapsstyrelsen sköter denna uppgift på ett ändamålsenligt sätt garanteras, enligt landskapsstyrelsens egen uppfattning, av att beloppens storlek blir föremål för lagtingets behandling i samband med att landskapsbudgeten antas. Landskapsstyrelsen avser inte att genom lagförslaget åstadkomma några större förändringar i materiellt avseende men menar att tillämpningen av studiestödsbestämmelserna genom förslaget kan och bör bli mer flexibel än hittills.

Utskottet delar landskapsstyrelsens uppfattning och anser att ramlagen och därefter förordningen bör antas som ett steg i utvecklandet av en helhetssyn på studiestödssystemet - en utveckling som dock enligt utskottets mening bör ske i en sådan takt att stabilitet och förutsägbarhet inte äventyras. Utskottet vill därtill betona betydelsen av att lagtinget behandlar studiestödets storlek i samband med budgetbehandlingen så att studiestödet sätts in i ett större utbildningspolitiskt och ekonomiskt sammanhang.

Detaljmotivering

1 § Utskottet föreslår endast några mindre ändringar av språklig karaktär.

Enligt framställningens förslag skall rätten till studiestöd tillkomma medborgare i land som hör till Europeiska unionen och som är stadigvarande bosatt i landskapet. Utskottet har noterat att rätten därigenom inte tillkommer medborgare i de nordiska länder som inte är medlemmar i EU men har samtidigt konstaterat att frågan om ömsesidiga nordiska studiestödsregler är föremål för beredning i en arbetsgrupp bestående av de högsta tjänstemännen inom studiestödsförvaltningarna i de nordiska länderna, i vilken även landskapsstyrelsen kommer att bli företrädd.

2 § Utskottet föreslår att till paragrafens definition av högskolor fogas en hänvisning till landskapslagen om högskoleundervisning i landskapet Åland för att även Ålands högskola skall inrymmas under definitionen. Övriga ändringar är av språklig natur.

5 § 3 mom. I framställningen sägs att studiestöd inte beviljas för en kortare period än 8 veckor. Utskottet föreslår en ändring av momentet så att 4 veckor skall utgöra den kortaste period för vilken stödet kan beviljas. En förutsättning för att stöd skall kunna beviljas för kortare perioder bör dock enligt utskottets mening vara att perioden ingår i en mer långsiktig utbildningsplan.

7 § 2 mom. Utskottet föreslår ett tillägg till paragrafens 2 mom. så att med högre högskoleexamen jämförbar examen skall jämföras med högre högskoleexamen i fråga om rätten till vuxenstudiepenning. Ändringsförslaget föranleds av att benämningarna

varierar mellan olika högskolor och länder.

8 § I framställningen föreslås att en ny form av studiestöd, det s.k. särskilda studietillägget införs i lagen. Studietillägget skall av arbetsmarknadspolitiska skäl kunna beviljas den som är berättigad till studiestöd.

Utskottet ställer sig tveksam till om det särskilda studietillägget rätteligen hör hemma i studiestödslagstiftningen men har ändå valt att acceptera denna praktiska lösning som leder till ett snabbt förverkligande av intentionerna att ge långtidsarbetslösa möjlighet att utan alltför stora ekonomiska försakelser inleda studier.

9 § Paragrafen reglerar bostadstillägg. Enligt 1 mom. har en studerande som bor ensam i en hyresbostad rätt till bostadstillägg. Regeln föranleds av de allmänna bostadsbidragsbestämmelserna enligt vilka de som delar bostad skall söka bostadsbidrag vid Folkpensionsanstalten.

10 § Utskottet föreslår inga andra ändringar än att lagtexten delas upp i skilda moment.

13 § Utskottet föreslår ett tillägg till paragrafen så att föräldrarnas inkomst inte skall beaktas vid behovsprövning för den som då studiestödet beviljas har fyllt 18 år eller har fullföljt en gymnasieutbildning. Enligt vad utskottet fått erfara är det landskapsstyrelsens avsikt att så skall vara fallet. Utskottet föreslår dock att bestämmelsen, som är principiellt viktig, skrivs in i lagen.

15 § Ändringarna är av språklig karaktär eller föreslås i förtydligande syfte.

16 § I framställningen föreslås att studiestödet skall betalas in på det konto som den studerande uppgivit i en penninginrättning i landet om inte särskilda skäl föreligger. Utskottet föreslår att sättet för betalning skall anges i förordning. Härigenom önskar utskottet med tanke bl.a. på den tekniska utvecklingen, möjliggöra större flexibilitet så att landskapsstyrelsen i förordningen till exempel kan ange att betalning kan ske till konto i utlandet.

17 och 18 §§ Ändringarna är av språklig natur.

28 § Ändringen föranleds av att terminologin varierar länderna emellan.

31 § Eftersom utskottet inte funnit det ändamålsenligt att landskapsstyrelsen antar två förordningar föreslår utskottet en ändring av ikraftträdelsestadgandet så att landskapsstyrelsen fastställer datumet för lagens ikraftträdande och så att det i landskapsförordningen kan intas vissa övergångsbestämmelser.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 27 mars 1995 inbegärt kulturutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört lagberedningssekreteraren Olle Ekström, studiekonsulenten Lars-Erik Karlsson, banktjänstemannen Ingmar Snickars och studeranden Maria Palmqvist.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Erland, vice ordföranden Björling samt ledamöterna Flodin, Liljehage och Lund.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget måtte anta det i framställningen ingående lagförslaget enligt följande:

LANDSKAPSLAG om studiestöd

(Ingressen lika som i framställningen).

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om *på vilka grunder* landskapsstyrelsen skall bevilja studiestöd för bedrivande av studier efter avslutad läroplikt.

Om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag har den som skall bedriva studier vilka varar längre än åtta veckor rätt till studiestöd på de grunder som anges i denna paragraf. Rätt till studiestöd har en medborgare i ett land som hör till den Europeiska unionen och som har stadigvarande bosättningsort i landskapet. Den som (*uteslutning*) är medborgare i ett land som *inte* hör till den Europeiska unionen har rätt till studiestöd efter att under minst två år ha varit stadigvarande bosatt i landskapet för annat ändamål än studier.

Landskapsstyrelsen kan av särskilda skäl bevilja studiestöd trots att de förutsättningar som anges i 2 mom. inte är (*uteslutning*) uppfyllda.

2 §

Definitioner

(1-4 mom. lika som i framställningen).

Högskolor är de högskolor som *landskapsskyrelsen godkänt i enlighet med landskapslagen om högskoleundervisning i landskapet Åland (15/81) och de högskolor som nämns i lagen om utveckling av högskoleväsendet (FFS 1052/86), och därmed jämförbara utbildningsinstitutioner.*

(6-7 mom. lika som i framställningen).

3-4 §§

(Lika som i framställningen).

5 §

Tidsbegränsningar

(1-2 mom. lika som i framställningen).

Studiestöd beviljas inte för en kortare period än 4 veckor.

2 kap.

Studiestödsförmåner

6 §

(Lika som i framställningen).

7 §

Vuxenstudiepenning

(1 mom. lika som i framställningen).

Den som har avlagt högre högskoleexamen *eller därmed jämförbar examen* har inte rätt till vuxenstudiepenning för avläggandet av en andra högre högskoleexamen.

8-9 §§

(Lika som i framställningen).

10 §

Försörjartillägg

Rätt till försörjartillägg har en studerande som har minderårigt barn. Stödet utbetalas till en studerande vårdnadshavare och utgår som ett belopp per barn. (*Uteslutning*).

Närmare bestämmelser om när barn skall anses vara minderårigt enligt bestämmelserna i denna lag skall ges i landskapsförordning.

11-12 §§

(Lika som i framställningen).

3 kap.

Ekonomisk behovsprövning

13 §

Inkomstens inverkan på studiestödet

När behovet av ekonomiskt stöd prövas kan en sökandes samt dennes föräldrars inkomster beaktas *dock inte om sökanden vid studiestödets beviljande är fyllda 18 år eller har fullföljt gymnasieutbildning.*

(2 mom. lika som i framställningen).

14 §

(Lika som i framställningen).

4 kap.

Ansökan, betalning och återkrav

15 §

Ansökan om och beviljande av studiestöd

Ansökan om studiestöd görs hos landskapsstyrelsen. Sökanden skall lämna de uppgifter landskapsstyrelsen inbegär.

Den studerande skall (uteslutning) meddela landskapsstyrelsen alla förändringar som påverkar studiestödet.

(3 mom. lika som framställningens 2 mom.).

16 §

Betalning

(1 mom. lika som i framställningen).

Studiepenning, vuxenstudiepenning, särskilt studietillägg, bostadstillägg och försörjartillägg betalas varje månad av landskapets medel på sätt som närmare bestäms i landskapsförordning.

17 §

Grund för att inte bevilja studiestöd

Studiestöd kan helt eller delvis förvägras den som tidigare avsiktligt har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter eller avsiktligt underlåtit att lämna riktiga uppgifter och därvid orsakat att studiestöd har *betalats* utan grund eller på felaktiga grunder.

(2 mom. lika som i framställningen).

18 §

Återkrav

Landskapsstyrelsen kan återkalla *beslut om beviljande av studiestöd* eller återkräva studiepenning, vuxenstudiepenning, särskilt studietillägg, bostadstillägg eller försörjartillägg om en väsentlig ekonomisk förändring i den studerandes förhållanden inträffat efter att studiestödet har beviljats. Sådant återkallande eller återkrav kan ske högst till ett belopp som motsvarar den ekonomiska förändringen i den studerandes förhållanden.

(2-3 mom. lika som i framställningen).

5 kap.

Landskapsborgen för studielån

19-26 §§

(Lika som i framställningen).

6 kap.

Särskilda stadganden

27 §

(Lika som i framställningen).

28 §

Landskapets betalning av ränta

Landskapsstyrelsen kan betala förfallna räntor på grund av studielån om låntagaren efter slutförda studier och avlagd examen blivit arbetslös, eller om denne under den månad räntan förfaller till betalning har haft rätt till moderskapspenning, faderskapspenning eller föräldrapenning för minst 24 vardagar. Om en moder och fader samtidigt har rätt till moderskapspenning, faderskapspenning, (*uteslutning*) föräldrapenning eller motsvarande under den månad räntan förfaller till betalning betalas endast förfallna räntor för moderns studielån.

(2-3 mom. lika som i framställningen).

29-30 §§

(Lika som i framställningen).

31 §

Ikraftträdelsebestämmelse

Denna lag träder i kraft den

I den landskapsförordning som avses i denna lag kan intas övergångsbestämmelser om rätten till studiestöd och om studiestödets belopp.

(3-4 mom. lika som i framställningens 2-3 mom.).

Mariehamn den 15 maj 1995

Ordförande

Olof Erland

Sekreterare

Susanne Eriksson

1. The first part of the document is a letter from the author to the editor, dated 10/10/1954. The letter discusses the author's interest in the subject of the journal and the author's hope that the journal will be a valuable contribution to the field.

2. The second part of the document is a letter from the editor to the author, dated 11/10/1954. The editor expresses his interest in the author's work and his hope that the author will continue to contribute to the field.

3. The third part of the document is a letter from the author to the editor, dated 12/10/1954. The author discusses the author's progress in the field and the author's hope that the journal will be a valuable contribution to the field.

4. The fourth part of the document is a letter from the editor to the author, dated 1/10/1955. The editor expresses his interest in the author's work and his hope that the author will continue to contribute to the field.